

NOVA AKROPOLA

Z A B O L J E G Č O V J E K A I B O L J I S V I J E T

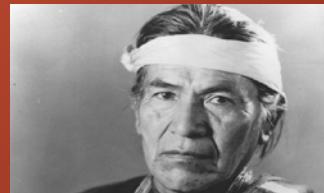
Mudrost Indijanaca

JE LI MORALNOST
RELATIVNA?

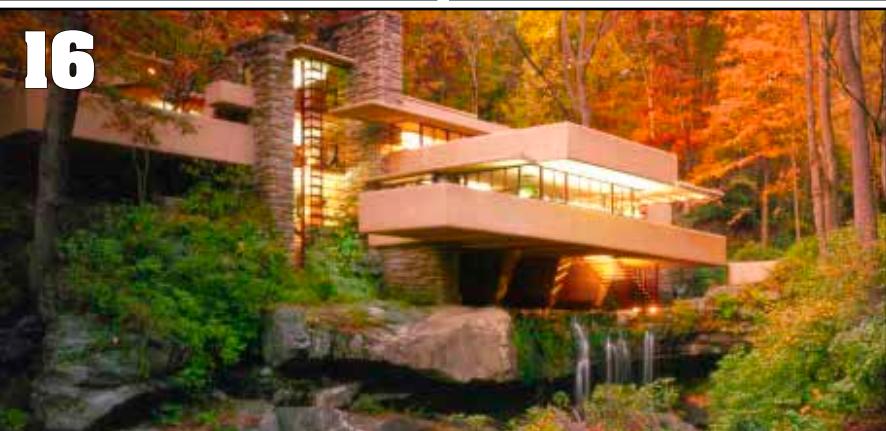
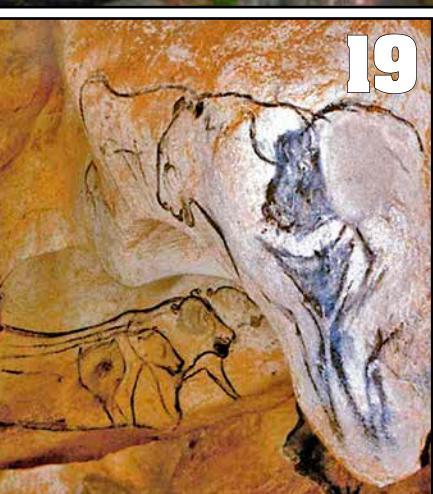
FRANK LLOYD
WRIGHT

Navajo iscijelitelj
HOSTEEN KLAH

ŠPILJA ZABORAV-
LJENIH SNOVA

4**6****10****14****16****19****23**

NOVA AKROPOLA

ZA BOLJEG ČOVJEKA I BOLJI SVIJET

04 | 2017. WWW.NOVA-AKROPOLA.COM

Sadržaj

4 JE LI MORALNOST RELATIVNA?

Julian Scott

6 MUDROST INDIJANACA – Wakan Tanka me čuje

10 Navajo iscijelitelj – HOSTEEN KLAH

Anastazija Pulja

14 INDIJANSKA POEZIJA

Sanja Šegon

16 FRANK LLOYD WRIGHT – Organička arhitektura

Tibor Visković

19 ŠPILJA ZABORAVLJENIH SNOVA

Ana Handal

23 U ZAGRLJAJU PROLJEĆA

Vjera Mihalić

Impresum:

Glavni urednik: Andrija Jončić**Izvršna urednica:** Nataša Žaja**Urednici rubrika:** Luka Marić, Dijana Kotarac, Sofija Stepanovska, Anastazija Pulja, Marta Mihičić**Lektura:** Ana Handal, Vesna Bosnar**Tehničko uredništvo:**

Svetlana Pokrajac, Matija Prević

ISSN 1849-6237

Izdavač:

NOVA AKROPOLA - kulturna udruga

Ilica 36, 10000 Zagreb

Tel: 01/481 2222, Fax: 01/233 0450

web: www.nova-akropola.hr

e-mail: info@nova-akropola.com

Zemlja je naša kolijevka i naša pozornica od rođenja do smrti. O Zemlji i čovjekovu odnosu s prirodom možda su najljepše i najplemenitije misli potekle iz bogate duhovne tradicije sjevernoameričkih Indijanaca.

Njihova zrela, užvišeno jednostavna mudrost kristalizirano je iskustvo sakupljano naraštajima. Ona odražava istinsko poštovanje prema Zemlji i svakom obliku života. Od Sunca proizlazi oživljavajući princip u prirodi, a majka i hraniteljica Zemlja daje nam sve potrebno za održanje života. Sebe su vidjeli kao dio Zemlje, nimalo boljim od ostalih stvorenja jer Stvoritelj je sve obdario duhom i zbog toga je sve duboko i složeno povezano i sveto.

Njihov je svijet nestao pred pohlepom Europljana: bizoni su istrijebljeni, šume su iskrčene, vode zagađene, a starosjedioci preseljeni u rezervate. Indijanski su mudraci upozoravali: *Što god se dogodi zemlji, dogodit će se i sinovima zemlje. Čovjek nije istakao mrežu života, on je samo jedna od njezinih niti. Što god učini mreži, čini i samome sebi...*

Ove poetične riječi pokazale su se proročanskima. Suočeni s ozbiljnim globalnim zagodenjem na svim planovima, danas uviđamo da su indijanska kao i druge tradicionalne kulture, za razliku od današnje tehnološke, postupale u skladu s ekološkim i etičkim načelima u najdubljem smislu riječi.

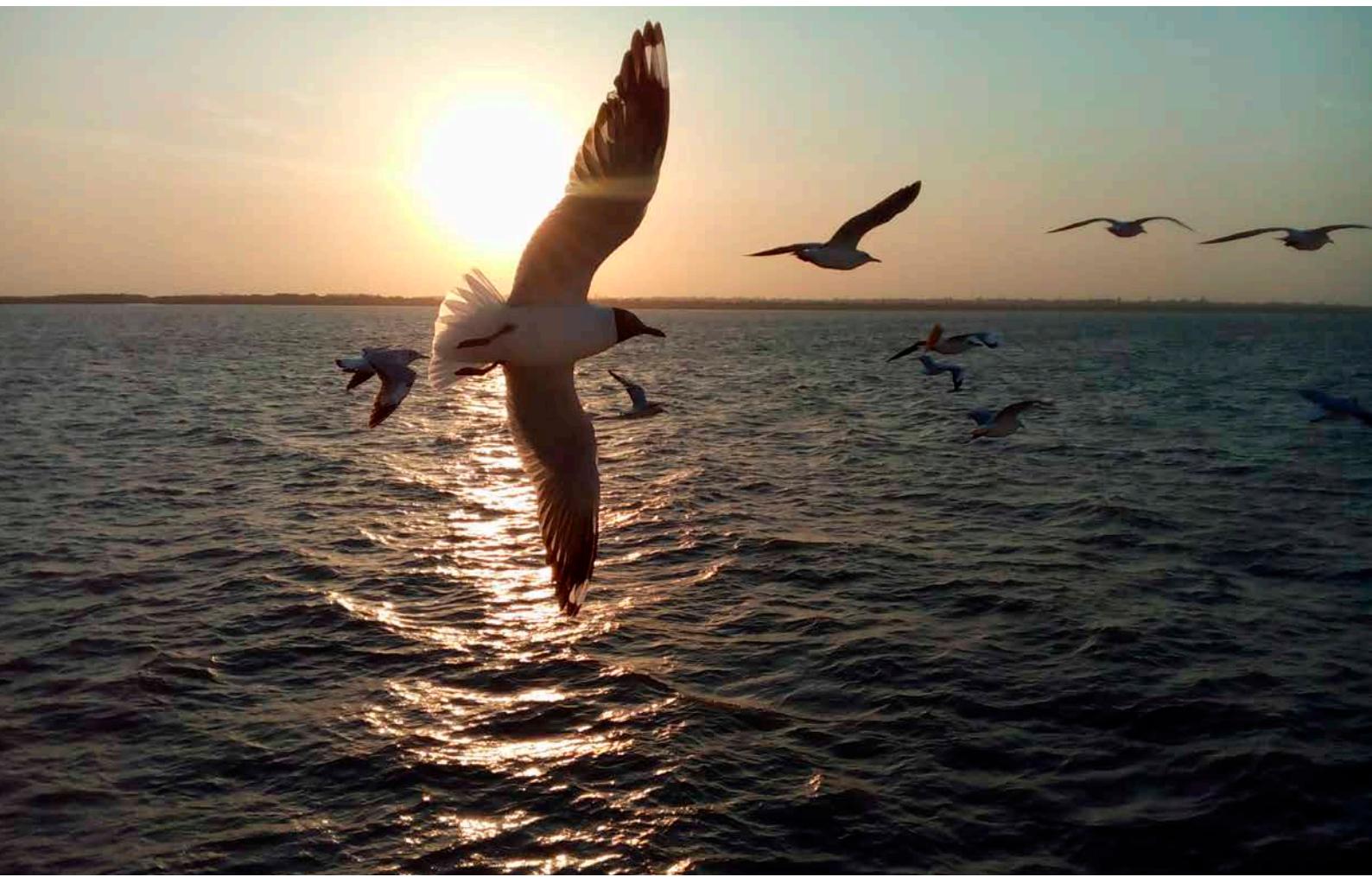
Ipak, čini se da se tradicionalni i suvremeni pogledi ponovno susreću. *Povelja planeta Zemlje* usvojena prije lomne 2000. godine ističe da je planet Zemlja živo biće koje karakterizira jedinstvena zajednica života koja nam pruža sve potrebno za život. Njezina dobrobit ovisi o očuvanju zdrave biosfere i svih njezinih ekoloških sustava, raznolikosti biljnog i životinjskog svijeta, plodnog zemljишta, čiste vode i zraka. A očuvanje vitalnosti, raznolikosti i ljepote Zemlje sveti je cilj!

No dug je put od riječi do djela... K tome, buka i metež naše ere informacija zamagljuju ono istinsko i važno, kao i dužnost o kojoj govorи Immanuel Kant, a koja podrazumijeva djelovanje koje proizlazi iz poštovanja prema moralnom zakonu u nama. Upravo je zanemarivanje tog zakona, to jest ušutkivanje unutarnjeg glasa savjeti, glavni uzrok svih nagomilanih ekoloških problema.

Vraćanje poljuljane ravnoteže i očuvanje Zemlje zahtijeva novu perspektivu, preispitivanje naših vrijednosti, kultiviranje naših navika te povratak prirodnijem, umjerenijem i jednostavnijem načinu života u skladu s nutarnjim moralnim zakonom koji vrijedi za sve ljude i sva vremena. To je onaj isti vječni zakon koji sve vodi svome cilju, a Kant ga uspoređuje sa zvjezdanim nebom, beskrajnim i divnim, koje ulijeva strahopoštovanje. Iz poštovanja tog zakona proizići će dobrobit za ljudski rod i za majku Zemlju. ☩

JE LI MORALNOST RELATIVNA?

Julian Scott

Ovo je jedno od onih filozofskih pitanja koje će vjerojatno uvijek postojati. Nesumnjivo postoji mnogo mogućih odgovora, no možda je najbolje započeti s filozofijom Immanuela Kanta.

Kantov stav vezan uz ovo pitanje bio je jasan. U svijetu relativnosti samo jedno može se smatrati bezuvjetnim dobrom: *dobra volja*. Nadarenost, inteligencija, dosjetljivost, hrabrost – ništa se od toga ne može smatrati dobrim u apsolutnom smislu, a da nije vođeno dobrom voljom.

Volja je uvijek vezana uz svjestan odabir; u tom

smislu, ako moralnost proizlazi iz dobre volje, ne može biti nešto automatsko ili rutinsko. Naš voljni čin rezultat je naše odluke da je to dobro, našeg slobodnog odabira.

Ako moralnost ovisi o našem razumu i odlučivanju o najboljem tijeku djelovanja, zašto nije raširenija? Zato što je, prema Kantu, ljudska priroda "dovoljno plemenita da si nametne dužnost kao načelo, ali slaba kada ju je potrebno slijediti".

No, postoji način kako unaprijediti tu situaciju. Očito je da je dobru volju potrebno ojačati, a to se,

prema Kantu, može postići slijedeći put dužnosti u vlastitom životu. On definira dužnost kao "nužnost djelovanja koja proizlazi iz poštovanja prema zakonu". Pod zakonom, međutim, ne podrazumijeva ljudske zakone, nego prirodan moralni zakon koji živi u nama i proizlazi iz razuma. To je specifično svojstvo ljudskog bića. Čovjek je u osnovi moralno biće.

Sad dolazimo do onog što je Kant smatrao svojim velikim otkrićem, nečim što će potaknuti, kako se nadoao, revoluciju u filozofiji i etici sličnu onoj do koje se došlo u astronomiji kada je Kopernik (iznova) otkrio da se Zemlja vrti oko Sunca. Kant je to nazvao *kategoričkim imperativom*. Kategorički imperativ nalog je koji proizlazi iz razuma da nešto učinimo ili ne učinimo; karakterizira ga to što je bezuvjetan, ne uzima u obzir ikakvu korist ili štetu po nas same.

Taj moralni imperativ ima dvije formulacije. Prva je vjerojatno najpoznatija: "Moram uvijek djelovati tako da načelo kojim se vodim može postati univerzalni zakon." Jednostavnije rečeno: "Što bi se dogodilo kada bi svi činili ono što ja namjeravam učiniti?" Možemo li načelo našeg djelovanja učiniti univerzalnim zakonom?

Drugu formulaciju kategoričkog imperativa možemo shvatiti kao temeljno načelo doktrine o ljudskim pravima: "Djeluj tako da se prema onom humanom, bilo unutar sebe ili unutar drugih, nikad ne odnosiš samo kao prema sredstvu, nego uvijek i kao prema cilju."

Čini se da nije stvar u nedostatku briljantnih ideja to što svijet i dalje pritišću problemi koje stvaraju sami ljudi. Zašto čovječanstvo nije kolektivno usvojilo Kantove postavke i požurilo provesti ih u praksi?

Kant je rekao da će s rastućom unutarnjom slobodom doći do postupnog smanjenja potrebe za vanjskim ograničenjima (od strane vlada, policije...). Kako je to istinito! Ta unutarna sloboda jest slobodno donešena odluka da se živi u skladu s moralnim zakonom. Ali, kao što su rekli mnogi drugi filozofi, od Buddhe do Seneke, puno je lakše pobijediti tisuću neprijatelja nego samoga sebe. Isto tako, puno je lakše dizati oltare "potrošačevu izboru" ili "slobodi informacija" i potiho zaboraviti na važnost moralnog izbora – izbora i slobode koji istinski pristaju ljudskom biću.

Ako želimo nadići moralni relativizam, možemo to učiniti kultiviranjem dobre volje koju Kant formulira na sljedeći način: "Mogu, jer želim ono što mi je dužnost." Drugim riječima, najveća je sloboda djelovati u skladu s prirodnim moralnim zakonom unutar nas. ☩

S engleskog preveo: Robert Čokor

MUDROST INDIJANACA

Wakan Tanka me čuje

Wakan Tanka, Veliki Duh, u svim je stvarima: on je u zraku koji udišemo. Veliki Duh naš je otac, a Zemlja je naša majka. Ona nas hrani; ono što stavimo u nju, ona nam vraća.

Big Thunder (Bedagi), Wabanaki Algonquin

Iz Wakan Tanke, Velikog Misterija, dolazi sva snaga. Wakan Tanka daje svetom čovjeku mudrost, moć liječenja i izrade svetih čini. Čovjek zna da je sve ljekovite biljke dao Wakan Tanka; zato su svete. Tako je i bizon svet, jer je dar Wakan Tanke.

Flat Iron, poglavica Oglala Sioux-a

Sve što Indijanac radi je u krugu, a to je zato što snaga svijeta uvijek djeluje u krugovima i sve pokušava biti okruglo... Nebo je okruglo, a čuo sam da je i

Zemlja okrugla poput lopte, a takve su i sve zvijezde. Vjetar, kad je najmoćniji, vitla. Ptice grade gnijezda u krugovima jer njihova je vjera ista kao i naša... Čak i godišnja doba u svojoj izmjeni čine veliki krug i uvijek se ponovno vraćaju tamo gdje su bila. Čovjekov život je krug od djetinjstva do djetinjstva i tako je u svemu u čemu se kreće snaga.

Black Elk, Oglala

Liječio sam snagom koja je dolazila kroz mene. Naravno, nisam ja bio taj koji liječi, bila je to snaga iz vanjskog svijeta - vizije i ceremonije učinile su od mene samo prolaz kroz koji dolazi snaga dvoноšćima. Da sam mislio da ja to sam činim, prolaz bi se zatvorio i nikakva snaga ne bi mogla proći. Tada bi sve što bih mogao učiniti bilo budalasto.

Black Elk, Oglala

Kad čovjek učini nešto vrijedno divljenja, kažemo da je to čudesno; no gledajući izmjene dana i noći, Sunce, Mjesec i zvijezde na nebnu, promjenu godišnjih doba na zemlji, s plodovima što zriju, moramo shvatiti da je to djelo nekog moćnijeg od čovjeka.

Chased-by-Bears, Santee-Yanktonai Sioux

U srcima svih nas postoji skrivena cesta kojom se rijetko putuje, a koja vodi do nepoznatog, tajnog mjesto. Stari su ljudi doista voljeli zemlju, na njoj su sjedili ili počivali i osjećali da su blizu majčinske snage. Svoje su tipije gradili na zemlji, a svoje oltare od zemlje. Zemlja je umirivala, snažila, pročišćavala i liječila. Zbog toga stari Indijanac još uvijek sjedi na zemlji, a ne ustaje i ne odvaja se od njenih snaga koje daju život. Za njega sjediti ili ležati na zemlji znači moći razmisljati dublje i osjećati snažnije. On može jasnije proniknuti u misterije života i doći u bliži odnos sa životom oko sebe.

Luther Standing Bear, poglavica Oglala Sioux

Roden sam u preriji gdje vjetar puše slobodno, gdje nema ničega što bi prelamalo svjetlost Sunca. Roden sam tamu gdje nema ograda i gdje sve slobodno diše... Poznajem svaki potok i svako stablo između Rio Grandea i Arkanzasa. Lovio sam po toj zemlji. Živio sam kao moji očevi prije mene i poput njih, živio sam sretno.

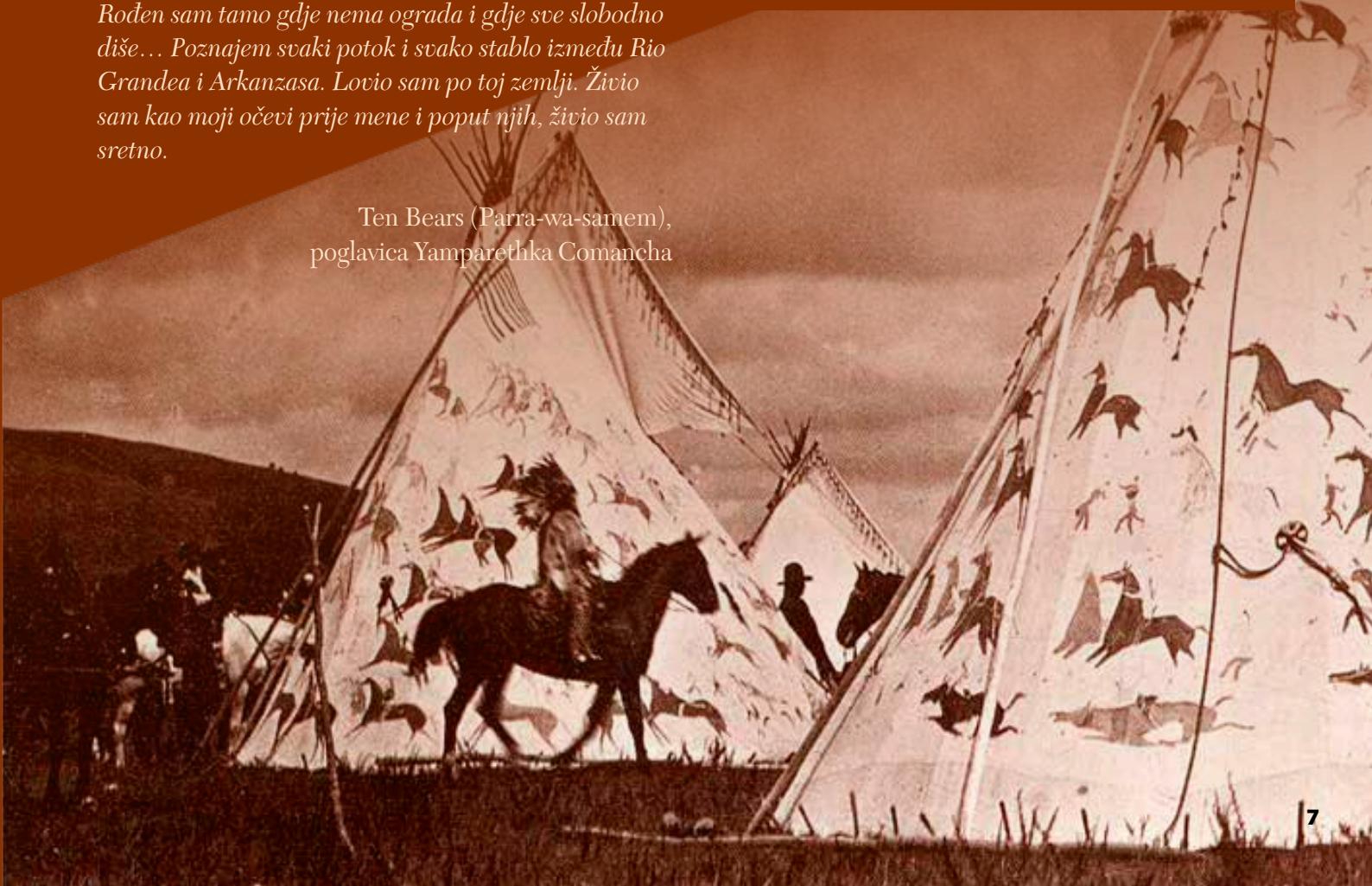
Ten Bears (Parra-wa-samem),
poglavica Yamparethka Comancha

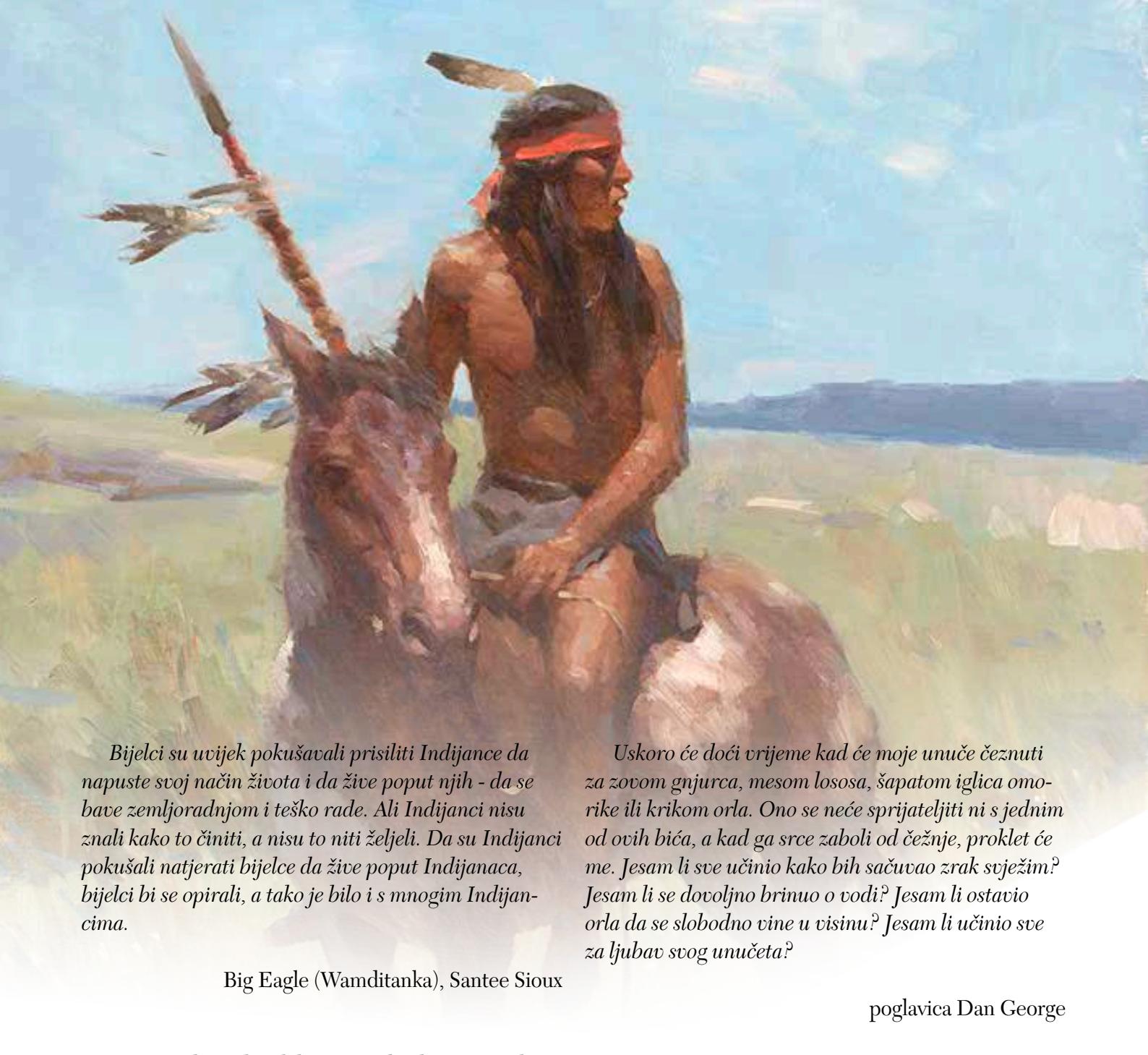
Ja sam crveni čovjek. Da je Veliki Duh htio da budem bijel, učinio bi me takvim. U twoje je srce stavio jedne želje i planove, u moje srce druge. Svaki je čovjek dobar u njegovim očima. Orlovi ne moraju biti vrane. Mi smo siromašni, ali slobodni. Ni jedan bijelac ne nadzire naše korake. Ako moramo umrijeti, umrijet ćemo braneći svoja prava.

Sitting Bull (Tatanka Yotanka), Hunkpapa Sioux

Mi nismo tražili od vas, bijelih ljudi, da dođete ovdje. Veliki Duh dao nam je ovu zemlju kao dom. Vi ste imali svoju zemlju. Mi vas nismo dirali. Veliki Duh dao nam je puno zemlje da na njoj živimo, dao nam je bizone, jelene, antilope i drugu divljač. Ali vi ste došli ovdje; vi nam uzimate zemlju, vi ubijate našu divljač i nama je teško živjeti. Sada nam kažete da radimo za život, ali nas Veliki Duh nije tjerao da radimo, već da živimo od lova. Vi, bijeli ljudi, možete raditi ako želite. Mi se ne mijesamo u vaše poslove, a vi nas pitate zašto ne želimo postati civilizirani. Mi ne želimo vašu civilizaciju! Mi želimo živjeti poput naših očeva i očeva naših očeva.

Crazy Horse (Tashunca-uitco)

Bijelci su u vijek pokušavali prisiliti Indijance da napuste svoj način života i da žive poput njih - da se bave zemljoradnjom i teško rade. Ali Indijanci nisu znali kako to činiti, a nisu to niti željeli. Da su Indijanci pokušali natjerati bijelce da žive poput Indijanaca, bijelci bi se opirali, a tako je bilo i s mnogim Indijanicima.

Big Eagle (Wamditanka), Santee Sioux

Tražite od nas da odaberemo neko drugo pogodno mjesto umjesto ovog ovdje, gdje oduvijek živimo. Vidite li ono groblje tamo? Tamo počivaju naši očevi i naši djedovi. Vidite li onu planinu, Orlovo gnijezdo, tamo, i planinu Zečja rupa? Kada ih je Bog stvorio, podario nam je ovo mjesto. Oduvijek smo ovdje. Ne zanima nas ni jedno drugo mjesto... Oduvijek smo ovdje živjeli. Radije bismo umrli ovdje. Naši su očevi ovdje umrli. Ne možemo ih ostaviti. Naša su djeca ovdje rođena. Kako sada možemo otići odavde? Ako nam i date najbolje mjesto na svijetu, za nas ono ne može biti tako dobro kao ovo ovdje... Ovo je naš dom... Mi nigdje drugdje ne možemo živjeti. Ovdje smo rođeni i naši su očevi ovdje pokopani... Želimo ovo mjesto, a ne neko drugo...

Cecilio Black Tooth, kalifornijski Indijanci

Uskoro će doći vrijeme kad će moje unuče čeznuti za zovom gnjurca, mesom lososa, šapatom iglica omo-rike ili krikom orla. Ono se neće sprijateljiti ni s jednim od ovih bića, a kad ga srce zaboli od čežnje, proklet će me. Jesam li sve učinio kako bih sačuvao zrak svježim? Jesam li se dovoljno brinuo o vodi? Jesam li ostavio orla da se slobodno vine u visinu? Jesam li učinio sve za ljubav svog unučeta?

poglavnica Dan George

Naše je uvjerenje da je ljubav prema posjedovanju slabost koju treba nadvladati. Ona privlači materijalni dio, a ako joj se dopusti, s vremenom će poremetiti čovjekovu duhovnu ravnotežu. Zbog toga djeca zarana moraju naučiti ljepotu darežljivosti. Uče dati ono što najviše vole da bi mogli osjetiti radost davanja.

Ohiyesa (Charles Alexander Eastman),
Wahpeton Santee Sioux

Indijanci nisu imali pisane zakone. Običaji koji su se prenosili iz generacije u generaciju bili su jedini zakoni koji su ih vodili. Svatko se mogao ponašati drugačije od onoga što se smatralo ispravnim ako je tako odlučio, ali bi ga zbog takvih djela narod osudio... Taj

strah od osude djelovao je kao moćna spona koja povezuje sve u jednu društvenu, časnu cjelinu.

George Copway (Kah-ge-ga-bowh),
poglavica Ojibwa

Pohvala, laskanje, prenemaganje i prazne riječi nisu bile dio uljudnosti Lakota Indijanaca. Prenemaganje se smatralo neiskrenim, a onog tko neprestano govori, nepristojnim i lakomislenim. Razgovor nikad nije započinjao odjednom, niti užurbano. Nitko nije ishitreno postavljao pitanje, ma koliko važno ono bilo, i nikoga se nije požurivalo na odgovor. Stanka za razmišljanje bila je uistinu uljudan način razgovaranja. Tišina je kod Lakota Indijanca imala značenje, a poklanjanje trenutka tišine sugovorniku i vlastiti trenutak tišine prije govora, bili su izraz istinske uljudnosti i uvažavanja pravila da "misao dolazi prije govora".

Luther Standing Bear, poglavica Oglala Sioux

Kakvim to jezikom govore bijelci kad mogu učiniti da ispravno izgleda pogrešno, a pogrešno ispravno?

Black Hawk, Sauk

Gоворите јасно тако да ваše riječi mogu učini da ispravno izgleda pogrešno, a pogrešno ispravno?

Cochise (Hardwood), Chiracahua Apache

Mudar čovjek duboko vjeruje u tišinu - znak savršene ravnoteže. Tišina je potpuna uravnoteženost tijela, uma i duha. Onaj tko uspije ostati miran i netaknut olujama postojanja - da mu list ne zatreperi na stablu, niti se valić pokrene na površini sjajnog jezera - ima, po shvaćanju mudraca, savršen odnos i način života. Tišina je temelj karaktera.

Ohiyesa (Charles Alexander Eastman),
Wahpeton Santee Sioux

Posebno odijevanje u pripremi za bitku nije zbog uvjerenja da će to pomoći borilačkoj sposobnosti. Ono

je priprema za smrt, u slučaju da do nje u sukobu dođe. Indijanac želi izgledati najbolje kad ide ususret Velikom Duhu, tako da se posebno odijeva u slučaju prijetče opasnosti kod nadolazeće bitke ili bolesti i ozljede u mirnim vremenima.

Wooden Leg, Cheyenne

Zivi svoj život tako da strah od smrti nikad ne uđe u twoje srce. Ne opterećuj nikoga zbog njegove vjere, poštuj tuđa mišljenja i traži da oni poštuju twoje. Voli svoj život, usavršavaj ga i uljepšavaj sve oko sebe. Nastoj živjeti dugo i u službi svog naroda. Pripremi uzvišenu pjesmu smrti za dan kada ćeš prijeći na drugu stranu.

Uvijek pozdravi prijatelja kad ga sretneš ili prolaziš pored njega, čak i pored stranca na osamljenom mjestu. Poštuj sve ljude i ne klanjam se nikome.

Kad se ujutro ustaneš, zahvali za hranu i radost življenja. Ako tome ne vidiš razlog, greška je jedino u tebi. Ne iskoristišavaj nikoga i ništa jer to pretvara mudrace u budale i zarobljava duh vizije. ☺

Tecumseh, Shawnee

Navajo iscjelitelj **HOSTEEN KLAH**

Anastazija Pulja

Ljepota ispred mene,
Iza mene,
Ispod mene,
Svud oko mene.
U ljepoti govorim.

Annie Kahn, Navajo

Oduvijek su postojali ljudi koji su ukazivali na ljepotu, smisao i važnost kulture kojoj su pripadali. Takav je bio Hosteen Klah, umjetnik i iscjelitelj koji je, između ostalog, zaslужan da su se neka znanja, učenja, obredi, simboli i svečanosti sjevernoameričkih Indijanaca ipak sačuvali, bez obzira na promjene tijekom vremena.

Hosteen je bio Navajo Indijanac, враћ, slikar u pijesku i tkalac tapiserija koji je svijetu otkrio magičnu ljepotu navaške obredne umjetnosti prožete duhom drevnih vremena.

Roden je 1867. godine na Medvjedoј planini, u blizini Fort Wingatea u Novom Meksiku. Prvi dio njegova imena, *Hosteen*, obilježje je poštovanja, poput "gospodin", dok je *Klah* u prijevodu s navaškog jezika značilo "Ljevoruki". Njegov pradjed Narbona bio je ratni poglavica kada su Navajo Indijanci bili na vrhuncu slave, što govori o njegovom plemenitom podrijetlu.

Vrlo rano otkrilo se da je *nadleeh*, odnosno da posjeduje i ženske i muške karakteristike, što je u njihovoj tradiciji imalo osobito značenje jer se, prema mitologiji, smatralo da takve osobe imaju izvanredne sposobnosti.

U tradiciji Navajo Indijanaca djelatnosti su bile podijeljene po ženskim i muškim ulogama. Vračevi i voditelji ceremonija bili su muškarci, dok su žene tkale i izradile tepihe, odjeću i tapiserije.

Poduku je dobio unutar obitelji i plemena. Majka i sestra poučile su ga tkalačkom umijeću, u čemu se s vremenom pokazao izvanrednim. Već kao mladi tkalac izabran je da sudjeluje na Svjetskoj kolumbijskoj izložbi u Chicagu 1893. godine.

Osim tkanja, Klah je još kao dječak pokazivao živo zanimanje za ceremonije. Nakon ozljede pri padu s konja, njegov ujak, iscjelitelj, izveo je za oporavak *Pjesmu Vjetra*. Izvedba je trajala pet dana, nakon čega je održana i ceremonija *Vatre*. Općinjen tradicionalnim načinom liječenja i obredima, poželio je i sam naučiti više o njima.

Ujak ga je počeo poučavati majstorstvu pjevanja napjeva i izradi svetih crteža u pijesku, što je bilo dio obuke za *hataalii*, vrača ili iscjelitelja. Pamćenje te prijenos znanja i iskustva s učitelja na učenika bilo je

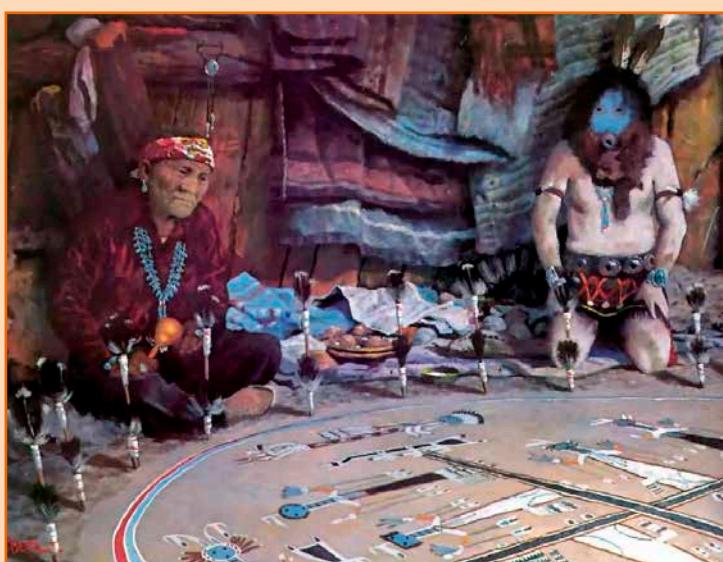

ključno za održanje što izvornijeg izraza i potpunijeg razumijevanja ceremonija. To je zahtijevalo veliku ozbiljnost, odgovornost i posvećenost tom drevnom zvanju. O povezanosti učenja, rada i utjecaja na zajednicu, koje je prožimalo tradicionalni način života Indijanaca, John Collier u knjizi *Indijanci obiju Ameriku* kaže: *Oni su imali i imaju sposobnost za život koju je naš suvremeni svijet izgubio – kao pogled na svijet i pogled na sebe, kao tradiciju i instituciju, kao prak-*

Ceremonija Puta Noći

Obred je obično trajao devet dana i smatrao se izuzetno moćnim, svetim te zahtjevnim za izvođenje. Na početku obreda vrač i osoba u ulozi *Hasteyaltia*, vrhovnog boga, uvode plesače putem označenim žrtvenim darovima u hrani. Plesači s različitim maskama predstavljaju ostala božanstva, kojih je u toj ceremoniji znalo biti do dvadeset i četiri. Nakon toga pridružio bi im se oboljeli nudeći iz košare svoje darove bogovima. Vrač bi tada počeo pjevati obrednu pjesmu ponavljajući određeni izraz četiri puta. U isto su vrijeme četiri plesača i *Hasteyalti* plesali pomičući se laganim ritmičkim pokretima, dajući blagoslov pri kraju svake molitve. Ples i pjesma djelovali su hipnotički i umirujuće na slušatelje.

Velika se važnost pridavala i slikama u pijesku, a za tu ceremoniju upotrebljavalo se dvanaest motiva. Unutar jednog obreda odabiralo ih se najviše šest, i to četiri velike i dvije manje, a u izboru je sudjelovao oboljeli sa svojom obitelji. Određene slike pratile bi posebno određene pjesme, molitve, ples i ostale obredne postupke. Oboljeli je na njima sjedio ili spavao i tako se povezivao sa snagama sadržanim u simboličkim prikazima. Vrač bi mu kasnije nanosio pijesak iscrtan simbolima i crtežima na bolne dijelove tijela kako bi se pospješilo izlječenje.

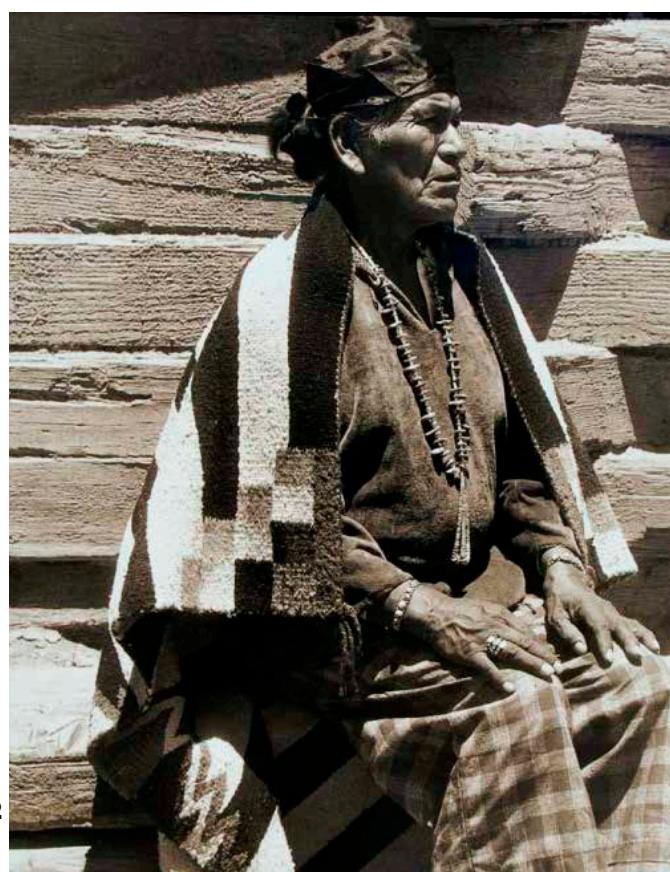
tičnu filozofiju koja dominira njihovim društvima i kao umjetnost najvišu među svim umjetnostima.

Njegova obuka za vrača trajala je pune dvadeset i četiri godine, sve do 1917. godine kada je koristeći napjeve i simbole samostalno izveo devetodnevnu ceremoniju *Putu Noći*. Time je postao priznat kao službeni враћ.

Posebno se isticao u poznavanju ceremonijalnih pjesama. Bilo je uobičajeno naučiti dvije do tri jer su bile veličine poema od više stotina stihova. Savladao ih je najmanje osam, među kojima su bile: *Put Pozdrava*, *Put Noći*, *Put Vjetra*...

Smatrali su ga glavnim враћem svog vremena, ali i onim koji je prvi objedinio umijeće slikanja u pijesku i tkanja tapiserija. U izradi tapiserija cijenila se vještina i autentičnost kojima je svaki tkalac davao vlastiti doprinos razvoju tog umijeća. Podukom su se prenosili motivi i tehnike koji su bili dio tradicije, ali je svakome ostavljena mogućnost da u rad unese dio svoje imaginacije.

Hosteen je u tom smislu označio prekretnicu u izradi navaških tapiserija. Kao iscjelitelj bio je svjestan svetosti izrade obrednih slika u pijesku. Postupno ih je počeo koristiti kao motive u izradi tapiserija, što je bilo neuobičajeno za njihov svjetonazor. Slike u pijesku bile su ključan element ceremonija iscjeljenja. Indijanski izraz za njih bio je *iikaah*, "mjesto gdje bogovi dolaze i odlaze". Crtež se izrađivao na podu unutar *hogana*, tradicionalne navaške nastambe u kojoj su se izvodile ceremonije, predstavljajući središnje mjesto obreda ili privremenih žrtvenik na kojem se odvijao susret božanskih snaga

(*Svetih ljudi*) i sudionika svetog događanja. Po završetku ceremonije, crteži su se obavezno uklanjali raspršujući ostatke pijeska izvan hogana. Smatralo se da crteže mogu bez opasnosti upotrebljavati samo određene osobe, a s obzirom na to da su imali značenje svetog, nisu se koristili u profane svrhe. Zbog toga je naišao na negodovanje kada ih je počeo tkati kao motive na svojim tapiserijama.

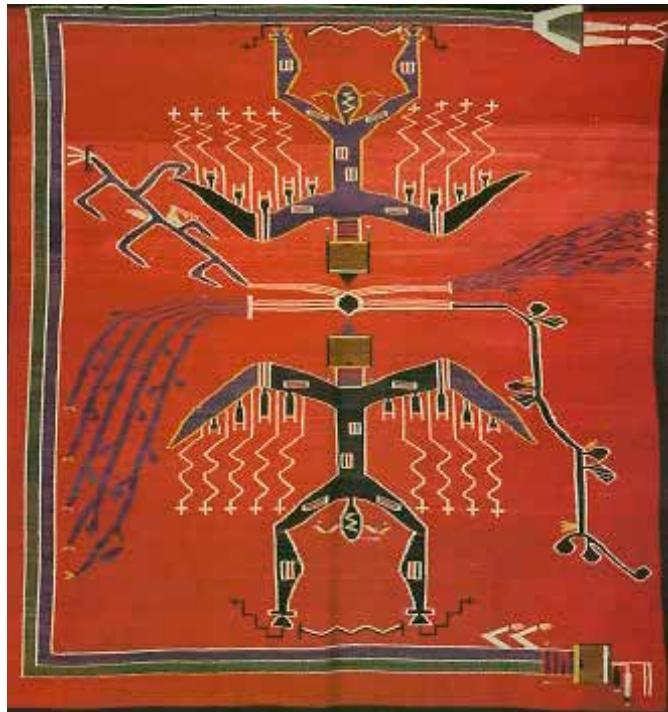
Bio je to njegov pokušaj očuvanja tradicije i drevnih učenja, jer da nije više bilo puno onih koji su bili voljni posvetiti se dugoj obuci, pamćenju napjeva i raznovrsnih motiva te njihovom odgovornom i predanom izvođenju. Jedini njegov učenik, Beal Begay, preminuo je iznenada 1931. godine, ostavivši Klahu bez nasljednika.

Prije nego što je počeo utiskivati svete simbole u tapiserije, tražio je savjet i odobrenje svoje obitelji. U svoj rad postupno je uključio i dvije nećakinje.

Njegovim prvim poznatim radom smatra se veliki svečani prekrivač s motivom vrtloga – svastike iz pjesme *Putu Noći* koji je izradio 1916. godine. S vremenom je u radu sve više koristio detalje ceremonijalnog života Navajo Indijanaca i slika u pijesku.

Sa svojim nećakinjama izradio je sedamdesetak istkanih slika – simboličnih prikaza u pijesku koje su bile dio pet pjesama. Najveći broj radova, njih četrdeset i devet, prikazuje motive pjesama vezanih uz ceremoniju *Putu Noći*, devet ih je iz *Putu Pozdrava*, deset iz *Putu Izbacivanja*¹ te po jedan iz *Putu Planine* i *Putu Orla*.

¹ Izvodi se za liječenje ozljeda izazvanih udarom groma, ugrizom zmije ili ubodom strijele, ali i za liječenje nesanice.

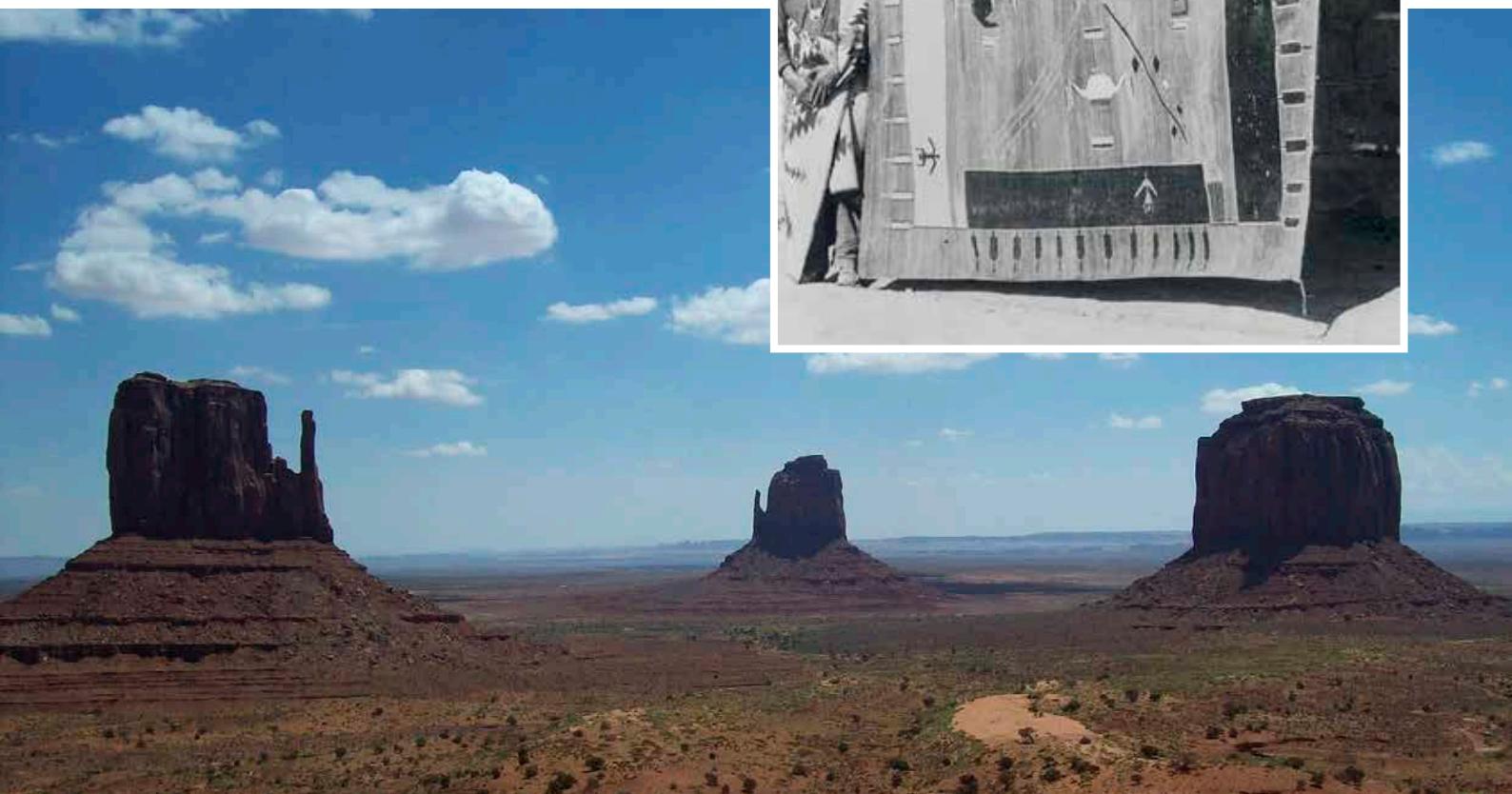
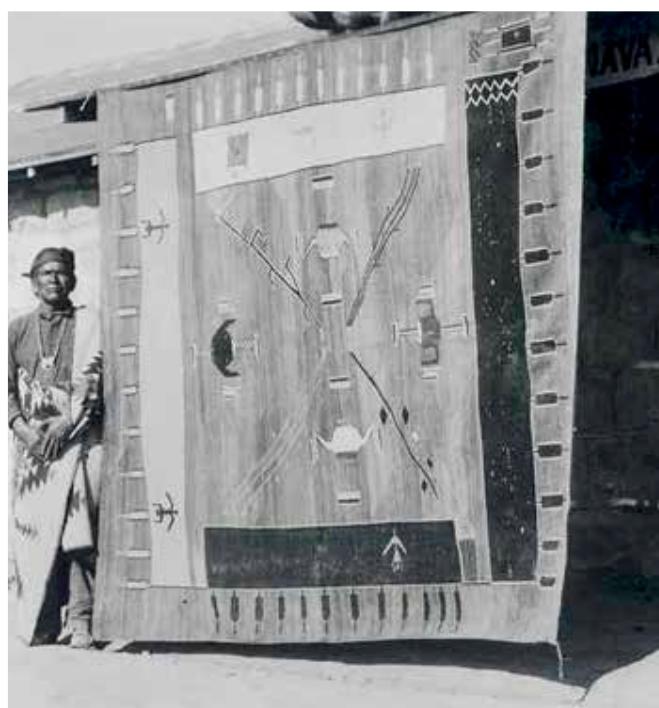
Na njegov rad, kao i na očuvanje navaške tradicije, utjecala je Frances Johnson Newcombe. Upoznali su se 1912. godine kada je došla sa svojim suprugom, trgovcem, i počela podučavati u lokalnoj školi. Sudjelujući u ceremoniji *Putu Noći* na koju ju je Hosteen pozvao zainteresirala se za pješčane crteže snažne simbolike. Njihovo poznanstvo nadahnulo ju je da napiše knjigu u kojoj kroz život tog intrigantnog Indijanca i njegove obitelji govori o dvjesto značajnih godina navaške povijesti.

Tijekom života razvio je još jedno blisko prijateljstvo koje se pokazalo značajnim za njegov pokušaj

očuvanja navaške tradicije. U suradnji s Mary Cabot Wheelwright te uz njezinu novčanu pomoć, osnovan je Muzej navaške ceremonijalne umjetnosti (*Museum of Navajo Ceremonial Art*), prvotno nazvan *Navaška kuća molitve i Kuća navaške religije*. Kasnije je preimenovan u *Wheelwright muzej*, a taj naziv nosi i danas. Smješten je u Santa Feu, u Novom Meksiku, i sadrži Klahove najznačajnije rade. U njemu je dokumentiran dio povijesti da bi buduće generacije stekle uvid u jedan zaboravljeni svijet čiji izvori živo vibriraju u izloženim djelima.

Posljednje njegovo tkanje, s prikazom neba iz *Putu izbacivanja*, nije dovršeno za njegova života. Dovršile su ga njegove nećakinje.

Umro je u veljači 1937. godine. Radovi koje je ostavio iza sebe govore nam o drevnoj tradiciji koja je posjedovala duboka znanja o onom nevidljivom i nama danas nedokučivom, za koje je istraživač Joseph Epes Brown rekao: *Svijet prirode bio je njihov hram i unutar tog svetišta oni su izražavali veliko poštovanje prema svakom obliku života, ulozi i snazi*. Takav sveti odnos, koji se razvijao putem obreda i ceremonija, Hosteen Klah nastojao je oteti zaboravu utkavši ga u tapiserije. ☩

INDIJANSKA POEZIJA

Sanja Šegon

Indijanci su bili istančani promatrači svijeta oko sebe, imenovali su ga i objašnjavali do najsitnijih detalja. Snaga njihove riječi bila je u jednostavnosti i jasnoći.

Riječ je za Indijance bila svetog podrijetla, izraz svete moći. Sveti značenje koje su joj pridavali posebno se očitovalo u njihovoј poeziji. U velikom broju plemena ratnik je morao za života "pronaći" tri pjesme: *svetu pjesmu, ratnu pjesmu i pjesmu smrti*. Kada bi ih pronašao, u njima je ležala njegova moć i

one su mu bile nadahnuće i ohrabrenje za suočavanje sa životom i smrću.

Iako je sačuvan samo mali dio indijanskog kulturnog nasljeđa, ono što je preostalo ukazuje na glavne preokupacije tih naroda: na svijest o prirodi, skrivenim snagama i općem skladu te poštovanje prema svemu što živi. U svojoj su poeziji jednostavnim riječima izražavali duboku povezanost s prirodom i vjerovanje da je sve u njoj prožeto snagom *Velikog Duha*.

Ratnik hrabri sebe pred bitku

*Ja sam lisica.
Jednom trebam umrijeti!
Ako postoji nešto teško,
ako postoji nešto opasno,
moj je zadatak
da to učinim!*

Dakota

Ratna pjesma

*Da vidimo je li stvaran,
da vidimo je li stvaran
ovaj život koji živim?
Vi sile koje boravite svugdje,
da vidimo je li stvaran
ovaj život koji živim?*

Pawnee

Što je život?

*Što je život?
Bljesak kriješnice u noći.
Dah bizona zimi.
Sjenka sičušna što juri po travi
i nestaje u sumraku.*

Black Feet

Iz zemlje sjaja

*Postoji zemlja sjaja,
daleko odavde, zemlja vječnog sjaja!
Odande dolazi sjaj rijeka,
odande ukusni losos.
Iz zemlje sjaja radost moja dolazi,
moja radost kojoj nema kraja.*

Chinook

Raspjevane zvijezde

Mi smo zvijezde što pjevaju.
Pjevamo svojim sjajem.

Mi smo vatrene ptice,
mi letimo nebom.

Otvaramo put dušama,
put velikim duhovima.

Medu nama su Tri Lovca;
progone jednog Medvjeda.
Od bezvremenskih vremena
love... love.

Mi gledamo planine.
Mi opjevamo planine.

Passamaquoddy

Molitva Sioux Indijanaca

Dopusti da se moje ruke pune poštovanja
dotaknu stvari koje si Ti stvorio.

Izoštiri moje uho da čuje Tvoj glas.

Učini me mudrim kako bih spoznao nauk koji si Ti
Tajnovito stavio u svaki list, u svaki kamen.
Tražim snage, ali ne da bih nadjačao svoju braću,
nego da bih nadvladao svog najvećeg
neprijatelja - samoga sebe!

Bože, daj mi mirnoću da podnosim stvari koje
ne mogu promijeniti.

Daj mi hrabrosti da promijenim stvari koje
mogu promijeniti.

Daj mi mudrost da razlikujem jedno od drugoga.
Neka ne molim da budem zaštićen od opasnosti,
već da se bez straha suočim s njom.

Neka ne molim za smirenje mog bola,
već za jako srce da ga svladam.

Neka ne tražim saveznike u životnoj borbi,
već da se oslonim na vlastite snage.

Neka ne preklinjem za spas od straha,
već za nadu da osvojim svoju slobodu.

Sioux

Pjesma čovjeka koji umire u nepoznatoj zemlji

Ako umrem ovdje u nepoznatoj zemlji,
ako umrem u zemlji koja nije moja,
ipak će me grom,
prašteći grom,
odvesti kući.

Ako umrem ovdje, vjetar,
vjetar koji puše po preriji,
vjetar će me odvesti kući.

Vjetar i grom svuda su isti,
kakve razlike ima
ako umrem ovdje u nepoznatoj zemlji?

Dobrodošlica novorođenčetu

Hej vi, Sunce, Mjesec, zvijezde – svi vi koji se krećete po nebnu,
molim vas da me saslušate!

Medu vas je stigao novi život.

Primiti ga u svoj krug, preklinjem vas!

Izgladite mu put da stigne do vrha planine.

Hej vi, vjetrovi, oblaci, kiše, magle i svi ostali koji se u
zraku krećete,

molim vas da me saslušate!

Medu vas je stigao novi život.

Primiti ga u svoj krug, preklinjem vas!

Izgladite mu put da stigne do vrha druge planine.

Hej vi, rijeke, jezera, drveće i trave, i svi drugi koji
ste na zemlji,

molim vas da me saslušate!

Medu vas je stigao novi život.

Primiti ga u svoj krug, preklinjem vas!

Izgladite mu put da stigne do vrha treće planine.

Hej ptice, male i velike, što u zraku letite,
hej vi, životinje, male i velike što u šumi živite,
hej vi, kukci, veliki i mali, što u travi gmižete i rujete zemlju,
molim vas da me saslušate!

Medu vas je stigao novi život.

Primiti ga u svoj krug, preklinjem vas!

Izgladite mu put da stigne do vrha četvrte planine.

Shoshone

Ojibwa

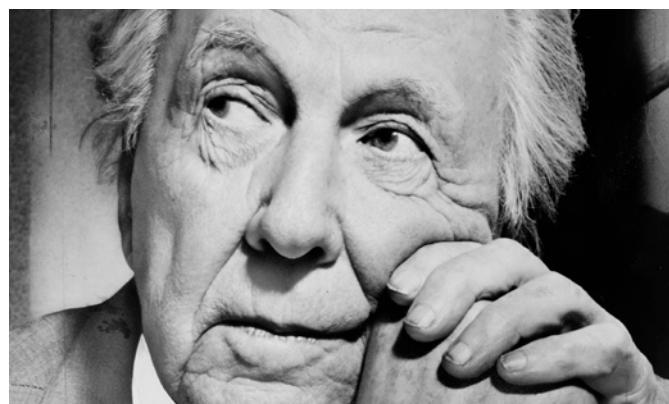
FRANK LLOYD WRIGHT ORGANIČKA ARHITEKTURA

Tibor Visković

“Velikim arhitektom ne postaje se toliko umnim radom koliko kultiviranim i obogaćenim srcem.”

Tim je riječima Frank Lloyd Wright (1867. – 1959.) sažeо svoj rad. Vizionar i genij koji je oblikovao arhitekturu primjerenu svijetu XX. stoljeća, odbacio je dotadašnje koncepcije i iznjedrio nešto sasvim novo. Krajem XIX. stoljeća u europskoj i američkoj arhitekturi odbacuju se stare arhitektonske koncepcije industrijskog doba. Forma, ornamentika i izgled građevine bili su do tada osnovni cilj, nerijetko

Sve dobre arhitektonske vrijednosti su i ljudske vrijednosti, inače ne vrijede.

i nauštrb tehničkih pravila. Kraj XIX. i početak XX. stoljeća obilježeni su dramatičnim preokretom u pristupu umjetnosti – funkcija postaje cilj, a forma i izgled prateći su elementi. Traže se novi pravci i forme jer su arhitekti u svojim promišljanjima gledali mnogo širu sliku. Ideje umjetnosti postale su neraskidivo vezane uz ideje društvene reforme, slobode duha i stvaralaštva te jedinstva među ljudima. Nova umjetnost postat će most između bezdušne industrijalizacije i kreativnog izražavanja umjetnika. Osnovni koncept tog razdoblja izražen je stavovima *forma prati funkciju*¹ te *manje je više*². Rodio se modernizam.

Preokret u viđenju umjetnosti novog, modernog svijeta rezultirao je procvatom novih umjetničkih pravaca. Funkcija je ideja vodilja, iako su neki više ili manje usmjereni i na ornamentiku inspiriranu modernim dobom, tehnološkim dostignućima te novim materijalima. Uskoro se počelo postavljati pitanje: *Gdje je tu čovjek?* Može li funkcija zamjeniti ljepotu ukrasa? Svoj odgovor na to pitanje dao je Frank Lloyd Wright kroz ideju *organicke arhitekture*. Bazirajući se na američkoj arhitekturi prerijskih kuća, Wright je taj koncept razvio

u duboko filozofski, arhitektonski sustav, s jedne strane utemeljen na funkcionalizmu, a s druge na povratku čovjeka prirodi i povezivanju s njom.

Ljepotom, skladom, jednostavnošću, prirodnošću i slobodom duha odišu Wrightove građevine, a sve to upotreboom najmodernijih tehnoloških građevinskih dostignuća. Organička arhitektura vizualni je predstavnik modernog doba i modernog čovjeka. No, što to *organsko* podrazumijeva u praksi? Primjerice, svaki pojedini organ u našem tijelu sastavljen je od intelligentno povezanih dijelova (tkiva) koji čine cjelinu organa, a i sami organi dio su veće cjeline – organizma. U skladu s time, kuća je također cjelina sastavljena od različito organiziranih prostorija, a sama kuća dio je veće cjeline - prirode, okoliša u kojem se nalazi. Priroda je arhetip, izvorni inspirator. "Građevina bi trebala s lakoćom izrasti iz okoliša i biti oblikovana u harmoniji sa svojim okruženjem ako želimo da se priroda manifestira u njoj..."

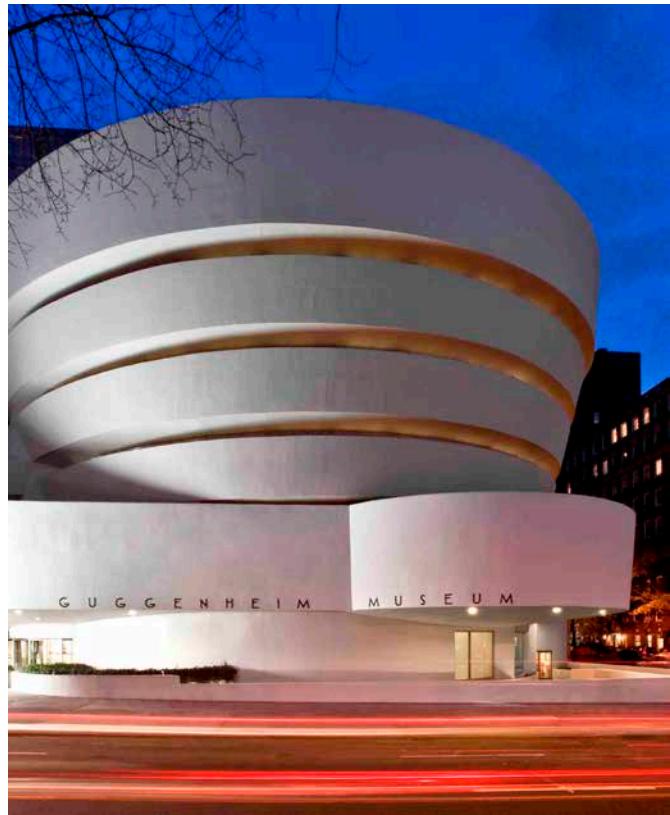
Bitna karakteristika organičke arhitekture određivanje je prioriteta u projektiranju građevine. Kao što funkcija nalaže izgled građevine, tako joj i ideja utkana u nju udahnjuje život. Na primjer, projektirajući crkvu *Unity*, Wright je želio stvoriti građevinu koja će utjelovljavati principe jedinstva (*unity*), istine, ljepote, jednostavnosti, slobode i razuma.

Na prethodnoj stranici: **Arthur B. Heurtley House, Oak Park, Chicago.**

Gore lijevo: **Interijer crkve Unity.**

Gore desno: **Guggenheimov muzej u New Yorku.**

Desno: **Wrightov crtež za kuću Eda i Evelyn Gordon.**

Svaka je građevina oživotvorenje neke ideje. "Treba biti toliko (stilova) kuća koliko postoji (stilova) ljudi, i toliko raznolikosti koliko je različitih individua. Čovjek sa svojom individualnošću ima pravo i na izražavanje te individualnosti, ali i na vlastito okruženje." U prilog tome ide i činjenica da Wright nikada nije projektirao dvije jednakе građevine.

Kako se organička arhitektura manifestira u interijeru građevine? Interijer odražava ideal slobode duha – prostor je slobodno koncipiran, ili kako to Wright poetski kaže: *Prostor je dah umjetnosti*. Široki otvoreni prolazi povezuju sve prostorije u jednu koherentnu cjelinu. Odijeljenost neke prostorije od ostatka interijera odredena je njezinom funkcijom – spavaća soba intiman je prostor, stoga je odijeljena vratima, ali pri tom ne odudara od harmonije cjelokupne kuće. "Unutrašnji prostor postaje stvarnost građevine." Zidovi su tek opna koja okružuje život građevine.

KUĆA SLAPOVA

Najpoznatije Wrightovo remek-djelo, *Falling-water* ("Kuća slapova"), utjelovljenje je principa organičke arhitekture. Građevina koja na prvi pogled djeluje neugledno i bezlično, postavljena u kontekst iznad slapa na padini šumskog brežuljka, dobiva potpuno nov i originalan izgled. Lišena je suvišnih ukrasa, a prirodni izgled lokalnih materijala od kojih je izgrađena pridonosi dojmu čvrste povezanosti s krajolikom – kao da je oduvijek tu. Zajedno ozivljavaju ideal sklada i ljepote. Čovjek osluškujući slap postaje sudionik – on je tu, u prirodi, dio je nje. Cijeli svoj život Wright je crio inspiraciju iz prirode. "Proučavaj prirodu, voli prirodu, budi blizu nje. Ona te nikad neće iznevjeriti."

"Kuća slapova" diše sa slapom, spava sa šumom, kao stijena izvire iz brda – cilj je postignut. Kao i cijeli Wrightov opus radova, i ta kuća nosi u sebi ideju cjelovitosti koja je postignuta u sintezi slobodno organiziranog interijera i u sintezi same kuće s okolinom. Poput stabla, kuća iz svojih temelja ("korijenja") preko platforma raste prema van, kao da širi svoje grane. Za Wrighta građevine nisu objekti u nekom prostoru, već simbolički elementi krajolika.

Kuća nikada ne bi trebala biti izgrađena na brdu ili na ičemu. Ona mora biti dio brda. Pripadati mu. Brdo i kuća trebali bi postojati zajedno, sretni jedno s drugim... Dobra građevina ne šteti krajoliku, već čini krajolik ljepšim nego što je bio prije izgradnje građevine.

Svaki veliki arhitekt nužno je veliki pjesnik. On mora biti dobar izvorni tumač svog vremena, svog doba.

Naravno, svaka pojedina prostorija u kući cijelina je za sebe – izgled namještaja, sagova, prozorskih stakala, stvari koje se tu nalaze, određen je funkcijom prostorije i kao takve forma i funkcija moraju biti skladne. Stoga Wright dizajnira sve detalje od sobne svjetiljke do cje-lokupne građevine. Wright je riječima svog učitelja L. Sullivana (*forma prati funkciju*) dao novo značenje: "Forma prati funkciju – to je pogrešno shvaćeno. Forma i funkcija trebale bi biti jedno, ujedinjeno u duhovnoj vezi." Naposljetku, u cijelu formulu ubacuje ključan element – čovjeka, što je i izrazio riječima: "Nikada ne dizajniram građevinu prije nego što vidim mjesto gradnje i upoznam ljude kojima će ona koristiti."

Frank Lloyd Wright više je od arhitekta. Oblikovao je životni prostor za čovjeka modernog vremena, a bit tog prostora iskazana je Wrightovom istinskom brigom za ljude koji će tu živjeti – kvalitetom prostora on bitno utječe i na kvalitetu života ljudi. Na kraju, tko to može izreći bolje od arhitekta samog? "Želio bih slobodnu arhitekturu. Želio bih arhitekturu koja pripada mjestu na kojem stoji i koja daje draž krajoliku umjesto da ga nagrđuje." ☈

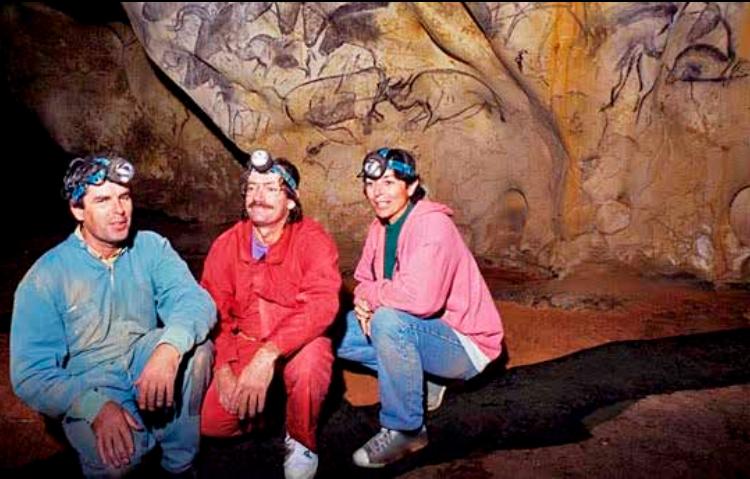
ŠPILJA ZABORAVLJENIH SNOVA

Ana Hanđal

Uprosincu 1994. godine u južnoj Francuskoj, nedaleko od rijeke Ardeche, troje istraživača predvođeno Jean-Marie Chauvetom krenulo je u potragu za špiljom. Zbog strujanja zraka i ranije se pretpostavljalo da bi se na tome mjestu mogla nalaziti špilja, ali bilo je potrebno pronaći ulaz. Jean-Marie Chauvet, Christian Hillaire i Eliette Brunel upuzali su 18. prosinca 1994. godine kroz uski otvor i spustili se osam metara u nepoznato. Zadivila ih je otkrivena

ljepota špilje, međutim, ono što su otkrili duboko u unutrašnjosti, na dubini od 25 metara, doslovno ih je ostavilo bez daha... Pred očima su im oživjeli prikazi medvjeda, konja, lavova, bizona, borbi nosoroga koji su izgledali svježe kao da su nedavno naslikani. Kasnijom je analizom starosti sloja kalcita koji ih prekriva utvrđeno da su to najstariji poznati primjeri prapovijesnog slikarstva, a starost im je procijenjena na 32 000 godina.

U čast Jean-Marie Chauvet, vođe istraživačkog tima, špilja je nazvana *Chauvetovom špiljom*. Odmah nakon otkrića pristup je bio dopušten maloj skupini znanstvenika, a ulaz za javnost strogo je zabranjen zbog osjetljivosti umutrašnje klime. Zahvaljujući odobrenju francuskog Ministarstva kulture, redatelj Werner Herzog snimio je dokumentarni film *Špilja zaboravljenih snova* u kojem možemo vidjeti njezinu unutrašnjost i dio slike koje je kamera uspjela snimiti. UNESCO je 2014. godine zaštitio Chauvetovu špilju kao dio svjetske kulturne baštine, a nekoliko kilometara od nje 2015. godine dovršena je i njezina replika.

Europa zagonetnih slika Chauvetove špilje bila je okovana posljednjim ledenim dobom, prevladavala je suha, hladna klima, a razina mora bila je puno niža. Osim modernih ljudi i neandertalaca, nastanjivali su je i vunasti nosorozi, mamuti, jeleni, bizoni, divokoze, antilope, lavovi, medvjedi, leopardi, vukovi, lisice... Prikazi tih životinja, od kojih su neke izumrle – poput špiljskog medvjeda, vunastog nosoroga, mamuta – na neravnim stijenama Chauvetove špilje oživljavaju igrom svjetla i

sjene: bizon u bijegu, iz otvorenih usta konja u krdu gotovo se može čuti rzanje, dva nosoroga bjesomučno se bore...

Špilja i slike odlično su očuvani zahvaljujući tome što je prije 20 000 godina došlo do odrona koji je hermetički zatvorio ulaz u špilju, stvarajući tako vremensku kapsulu koja je tisućama godina ostala gotovo netaknuta. Budući da u špilji nisu pronađeni ljudski ostaci, zaključeno je da nije služila stanovanju te da je vjerojatno imala ceremonijalno značenje.

Dugačka je oko 250 metara, površine 8500 m², a dijeli se na nekoliko komora i galerija. Sadrži više od tisuću slika te se prema njima može podijeliti na dva dijela: u prvom dijelu prevladavaju slike crvene boje, a u drugom dijelu, pri kraju šipilje, slike crne boje – iz prvoga dijela čiji je ulaz prije odrona obasjavala sunčeva svjetlost, od slika crvene boje – boje životne snage, postupno se spušтало u tamu u kojoj crna boja simbolizira plodnost, smrt i ponovno rađanje. U tami tog najdubljeg dijela šipilje pronađen je trag misterija prapovijesnog čovjeka: na visećoj stijeni crnim je ugljenom prikazan donji dio ženskoga tijela koji se desno spaja s glavom bizona, a lijevo s prikazima divlje mačke, mamuta i muflona. Stijeni se ne može pristupiti zbog lomljivosti tla, tako da je za sada nepoznato postoji li prikaz i s druge strane te stijene. Prikazi ženskoga tijela, prisutni tijekom čitave prapovijesti, vezani su uz kult prapovijesne Venere, božice, snage (prepo) rađanja, Majke Prirode čiju zaštitničku i životodajnu ulogu maternice simboliziraju i šipilje u kojima su pronađeni.

Osim Venere, možemo pokušati dokučiti simboličko značenje i ostalih slika, poput prikaza križa ili dvostrukog sjekire, ili na sredinu kamena pažljivo položene lubanje medvjeda, međutim, izmiče nam cijelina religijskog poimanja prapovijesnog čovjeka kojega je očito zaokupljalo nešto više od preživljavanja. Osim slika, simbola, šipilja je tisućama godina čuvala i otiske ljudskih stopala i dlana čiji nas otisak, prepoznatljiv po zakriviljenom malom prstu, pozdravlja u nekoliko komora.

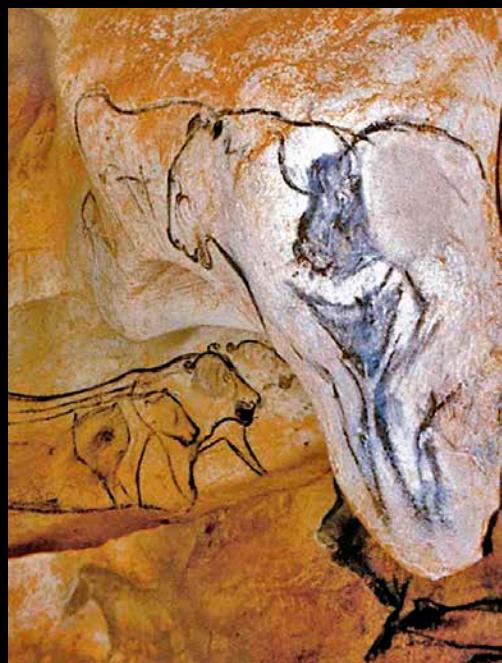
Zadivljuje ljepota Chauvetove šipilje i krajolika u

kojem se nalazi, a tragovi ljudskog bića iz daleke prošlosti kojima je izražavao svoje misli i ideje ulijevaju strahopštovanje prema tom prostoru koji je jednom nekome bio svet.

Slučajno otkriće Chauvetove šipilje pomaknulo je znanstveno zacrtanu vremensku granicu paleolitičkog slikarstva i potaknulo na razmišljanje o šipljama, slikama i predmetima koji još uvijek čekaju da budu otkriveni, da nam prenesu poruku nekih zaboravljenih snova i, tko zna, možda pomaknu zacrtane granice povijesti malo dublje u prošlost...

Pitanje koje se neminovno nameće pred paleolitskim slikama jest pitanje svrhe radi koje su nastale... Čini se da slike koje se rasprostiru po stropovima i zidovima šipilja, od vanjskog svijeta odvojene dugim i tamnim hodnicima, posjeduju ono magijsko, što dotiče tajnu koja nadilazi čovjeka, prapovijesnog kao i današnjeg. ☰

POKUŠAO SAM POPETI SE NA PLANINU

Danas sam se pokušao popeti na planinu. Dok sam se malo-pomalo penjaо, osjetio sam se poraženim. Stoga sam se morao vratiti.

Danas sam se opet htio popeti na planinu, ali pala je noć, uhvatio me strah i vratio sam se.

Danas sam bio spremjan popeti se na planinu, no bilo je jako vruće, pa sam odustao.

I danas sam se htio popeti na planinu, no imao sam toliko važnih stvari za napraviti. Tako sam oprao auto, pokosio travu i gledao važnu utakmicu.

Danas sam mislio popeti se na planinu, no zagledao sam se u nju i shvatio da nemam nikakve šanse.

Danas sam potpuno zaboravio na penjanje.

A onda je do mene došao prijatelj i rekao da se upravo vratio s penjanja na vrh planine.

- Kako si to uspio? - iznenadeno sam ga pitao.

Odgovorio mi je: - Već dugo sam sebi govorio da ću se uspeti na planinu, no bez napretka. Zamalo je umro moj san o dolasku na vrh. Izmišljaо sam stotine razloga zbog kojih to ne mogu ostvariti. A onda sam, jednog dana, gledajući u planinu shvatio da će, ako ne pokušam ostvariti taj svoj san, svi moji snovi jednog dana na isti način umrijeti. Sljedećeg jutra počeo sam se penjati. Nije bilo lako i na trenutke sam poželio odustati. Korak po korak, koncentrirao sam se na svoj cilj ne ispuštajući ga s vidika. Na kraju sam uspio, došao sam do vrha.

Ustao je.

- Sada moram poći - rekao je. - Sutra je novi dan za ispunjenje snova. Inače, što ti radiš sutra? ☺

Iz knjige: M. Lozić, M. Mamić, D. Miklaužić, Z. Petrović: Najljepše želje

Odabrala: Vesna Perhat

U zagrljaju proljeća

Proviri cvjetić iz kore,
A šuma plava
Šafrana glava
K'o oči, k'o nebo, k'o more.

Samočo moja,
Ma digni glavu gore!
Ti imaš sluha i uha
Za glazbu ptica,
Za note proljetnih hžica,
I ruke da šumu grliš...

I sama nisi,
K lивadi hrliš
I imaš društvo
Proljetnih tratinčica
I osmijeh širok k'o polje.

Negledaj dolje!
Koračaj s više volje
I pazi, udahni duboko
Jer sve je ovo troje.
Poklonjeno ne gazi,
Vec cijeni više

Jer vrijeme i proljeće idu,
Prolaze...

Vjera Mihalić

**Ako slijedimo Prirodu kao vodu,
nikada nećemo zalučati.**

Ciceron